

УДК 658.711:004.45

Кулик Ю.М.

Луцький національний технічний університет

ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

На основі опрацьованих формалізацій стратегій управління логістичною системою підприємства узагальнено ключові моменти та основні вимоги щодо їх побудови. Обґрунтовано роль інновацій в процесі забезпечення надійності логістичної системи та передумови їх впровадження. Проведено групування підприємств за ступенем надійності в часовому просторі. За результатами отриманих даних запропоновано набір інноваційних стратегій розвитку із сукупністю відповідних напрямків управління для кожного з досліджуваних підприємств.

Ключові слова: стратегія, логістична система, управління, інновації, надійність.

Kulyk Yu.

INNOVATIVE STRATEGIES DEVELOPMENT OF LOGISTICS ENGINEERING ENTERPRISES

From processed formalization management strategies logistics enterprise system summarizes the key points and the basic requirements of their construction. Soundly role of innovations in ensuring the reliability of logistics systems and conditions of their implementation. A grouping enterprise level reliability in the time space. As a result of the data set of innovation strategies proposed development of a set of relevant areas of management for each of the studied companies.

Keyword: strategy, logistics system, management, innovations, reliability.

Кулык Ю.М.

ИННОВАЦИОННЫЕ СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ ЛОГИСТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МАШИНОСТРОИТЕЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

На основе формализованных стратегий управления логистической системой предприятия укрупненно ключевые моменты в их строении. Выделено роль инноваций в процессе обеспечения надежности логистической системы и предусловий их внедрения. Проведена группировка предприятий по степени надежности во временном пространстве. По результатам полученных данных предложены набор инновационных стратегий развития с совокупностью соответствующих направлений управления для каждого из исследуемых предприятий.

Ключевые слова: стратегія, логістична система, управління, інновації, надійність.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Розвиток галузі машинобудування та функціонуючих в ній підприємств гальмується недосконалістю механізму управління, що зумовлює зниження ефективності протидії ризикам внутрішнього та зовнішнього середовища, послаблює взаємодію між рівнями та ланками управління всередині підприємств, призводить до зниження ефективності господарювання. Застосування логістичних підходів в управлінні з використанням принципів реінжинірингу логістичних процесів та систем націлене на комплексне вирішення існуючих проблем, орієнтуючись на формування інноваційного, виробничого та експортного потенціалу. Реалізація намічених цілей повинна відбуватись на основі вдало розробленої та обґрунтованої стратегії. Підприємства, які прагнуть високої конкурентоспроможності та прибутковості все частіше звертаються до розробки та реалізації гнучких,

адаптивних стратегій розвитку з набором конкретних управлінських рішень, що дозволяють тим самим забезпечити високий рівень надійності їхніх логістичних систем. Особливої значимості це набуває для сектору інноваційно-активних машинобудівних підприємств, які здатні забезпечити експортноорієнтовний розвиток економіки України.

Отже, в умовах сьогодення актуалізується питання розробки та реалізації стратегії управління надійністю, що обумовлюється грамотною постановкою мети та відповідних завдань, врахування всієї складності на багатогранності логістичної системи та процесів, що нею координуються.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Фундамент дослідження основних аспектів управління логістичною системою підприємства закладено в роботах Алькема В.Г. [1], Слетенка О.В. [2], Ткачука О.М. [3]. Шляхи підвищення ефективності та надійності підприємства на засадах логістики аналізувались в працях Ларіної Р.Р. [4], Хвищун Н.В. [5]. Проблеми управління інноваційним розвитком підприємства розкриті в роботах таких зарубіжних вчених як: Ансофф І. [6], Шумпетер І. [7], Фрімен К. [8], Фатхутдінов Р.А. [9]. Значний внесок у розробку стратегій управління підприємством на основі інновацій зробили українські науковці, а саме: Антонюк Л.Л. [10], Василенко В.О. [11], Ілляшенко С.М. [12].

Цілі статті. Мета дослідження полягає в обґрунтуванні розробки стратегії управління надійністю логістичної системи підприємства з використанням системного підходу та інноваційною спрямованістю.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Інновації визначають конкурентні переваги підприємств на ринку, їх реалізація дозволяє формувати інноваційний потенціал підприємств, особливо це стосується виробничого сектору.

Передумовами інноваційного розвитку є формування інноваційної інфраструктури: створення наукового підґрунтя для інновацій, зростання попиту на інновації та результати науково-технічної діяльності, налагодження зв'язків між науковими установами і виробничими підприємствами з метою прискорення комерціалізації наукових досягнень [13].

Активне застосування інноваційних підходів до управління логістичною системою є особливо актуальним, адже вона є складним об'єктом, що координує діяльність багатьох потоків, забезпечують тим самим злагоджену роботу всіх підсистем, збільшують продуктивність праці та знижуючи витрати. Ефективне здійснення інновацій на кожній з ланок логістичної системи дозволить досягнути ефекту синергії, оптимізувати витрати та ефективно використовувати всі наявні ресурси.

Перехід до інноваційної стратегії розвитку та її імплементація на рівні кожного підприємства вимагає відповідних механізмів і проходить в декілька етапів: визначення ключових параметрів оцінки, за якими здійснюється розподіл підприємств, приведення характерних для даної групи ознак розвитку з метою встановлення поточного рівня надійності, розробка гнучкої системи реагування на зміни, рекомендацій щодо управління з підвищення надійності, котрі передбачають активне застосування інновацій в діяльності підприємства та його логістичної системи.

Апробацію результатів досліджень було здійснено на 44 інноваційно-активних підприємствах галузі машинобудування з 19 областей України, критеріями відбору яких служили: інформаційна доступність баз даних підприємств, спеціалізація, масштаби діяльності, географічна репрезентативність.

Градацію підприємств здійснено за результатами значень комплексного показника надійності (R_{LSE}), який розраховується як відношення динаміки зміни

валового прибутку до динаміки зміни логістичних витрат в часовому контексті (таблиця 1).

Таблиця 1

Кількісна інтерпретація інтегрального показника надійності досліджуваної групи підприємств

Рік	2009			Стратегія, що пропонується
	Межі значень показника надійності	Кількість підприємств	Кількість підприємств, %	
+	$R_{LSE} = [0;1]$	10	22,73	«закріплення»
	$R_{LSE} = [1-n^*]$	16	36,37	«нарощення»
-	$R_{LSE} = [0;1]$	9	20,45	«швидкого реагування»
	$R_{LSE} = [1-n^*]$	9	20,45	«рішучих дій»
Рік	2010			
+	$R_{LSE} = [0;1]$	10	22,73	«закріплення»
	$R_{LSE} = [1-n^*]$	17	38,64	«нарощення»
-	$R_{LSE} = [0;1]$	9	20,45	«швидкого реагування»
	$R_{LSE} = [1-n^*]$	8	18,18	«рішучих дій»
Рік	2011			
+	$R_{LSE} = [0;1]$	8	18,18	«закріплення»
	$R_{LSE} = [1-n^*]$	18	40,91	«нарощення»
-	$R_{LSE} = [0;1]$	6	13,64	«швидкого реагування»
	$R_{LSE} = [1-n^*]$	12	27,27	«рішучих дій»
Рік	2012			
+	$R_{LSE} = [0;1]$	7	15,91	«закріплення»
	$R_{LSE} = [1-n^*]$	23	52,27	«нарощення»
-	$R_{LSE} = [0;1]$	4	9,09	«швидкого реагування»
	$R_{LSE} = [1-n^*]$	10	22,73	«рішучих дій»
Рік	2013			
+	$R_{LSE} = [0;1]$	12	27,27	«закріплення»
	$R_{LSE} = [1-n^*]$	23	52,27	«нарощення»
-	$R_{LSE} = [0;1]$	5	11,37	«швидкого реагування»
	$R_{LSE} = [1-n^*]$	4	9,09	«рішучих дій»

Результати групування досліджуваної сукупності підприємств вказують на більш мінливу, аніж негативну тенденцію значень показника надійності в часовому проміжку, що вимагає в першу забезпечення гнучкості та адаптивності логістичних систем із використанням інновацій та порівняння отриманих результатів за допомогою аналізу з прийомами бенчмаркінгу.

Далі слід зупинитись на характеристичі пропонованих інноваційних стратегій розвитку інноваційно-активних машинобудівних підприємств (ІАМП):

- стратегія «закріплення»;
- стратегія «нарощування»;
- стратегія «швидкого реагування»;
- стратегія «рішучих дій».

Ключові характеристики інноваційних стратегій розвитку логістичної діяльності ІАМП подано у таблиці 2.

Таблиця 2

Порівняльна характеристика інноваційних стратегій розвитку логістичної діяльності ІАМП

№	Класифікаційна ознака	Типи стратегій управління			
		закріплення	нарощування	швидкого реагування	рішучих дій
1.	Коротка характеристика (особливості)	темпи росту доходів перевищують темпи росту витрат	темпи росту доходів та витрат мають близькі значення	темпи росту витрат перевищують темпи росту доходів	значна різниця між динамікою росту доходів та витрат
2.	Етап ЖЦ підприємства	зростання	стабільності	скорочення	пригнічення (реструктуризація)
3.	Характер поведінки на ринку	активна (диверсифікація, наступальна політика, технологічна орієнтація)			
4.	Основний фокус управлінських рішень	збереження існуючих позицій	перехід до нових методів управління	реалізація короткострокових проектів з високою рентабельністю	удосконалення роботи всіх ланок логістичної системи
5.	Ступінь ризику/надійності	висока надійність	прийнятний рівень надійності	ситуація невизначеності	ситуація ризику
6.	Об'єкти інноваційного спрямування	нарощування інноваційного потенціалу	посилення взаємодії між наукою та виробництвом	збалансовані відносини між суб'єктами інноваційного процесу	інноваційний підхід до управління всіх ланок логістичної системи
7.	Підрозділи, які залучаються до інновацій	планово-економічний	виробничі підрозділи	апарат управління (технічний, економічний, відділ зовнішніх зв'язків, кадрів)	служба логістики (постачання, збут, транспортування, виробничі відділи та мережа складів)

Кожна з рекомендованих інноваційних стратегій розвитку логістичної діяльності розкриває можливий набір управлінських рішень на конкретному етапі роботи підприємства з відповідним ступенем надійності. Але при цьому не слід забувати про те, що інноваційний процес не є «одноразовим» і для нарощення інноваційного потенціалу потрібно постійно використовувати новітні технології та методи роботи, активно використовувати інформаційний та інтелектуальний потенціал з метою подальшого розвитку, збільшення ефективності роботи підприємства та його логістичної системи. Ефективність, котрої при цьому можна буде досягнути, стане передумовою для забезпечення стабільності на надійності роботи всіх ланок логістичної системи.

Реалізація інноваційних стратегій розвитку логістичної діяльності ІАМП дозволить вийти на якісно новий рівень взаємовідносин учасників логістичного ланцюга.

Подетальна характеристика за кожним з досліджуваних підприємств та запропонованої інноваційної стратегії розвитку з врахуванням змін у часі подана в таблиці 3.

Таблиця 3

Тенденції зміни коефіцієнта надійності в часі відповідно до аналізованої групи підприємств

№	Назва підприємства	Зміна коефіцієнта надійності в часі				Стратегія
		2009	2010	2011	2012	
1.	ПАТ «Кіровоградський завод дозуючих автоматів»	-	-	-	-	швидкого реагування
2.	ПАТ «Полтавський машинобудівний завод»	-	+	+	-	рішучих дій
3.	ПАТ «Карлівський машинобудівний завод»	-	+	+	-	рішучих дій
4.	ПАТ «Хорольський механічний завод»	+	-	-	+	рішучих дій
5.	ПАТ «Каховський експериментальний механічний завод»	-	-	+	-	рішучих дій
6.	ПАТ «Смілянський машинобудівний завод»	+	-	+	+	нарощування
7.	ПАТ «Ніжинський механічний завод»	+	-	+	-	рішучих дій
8.	ПАТ «Дніпропетровський завод прокатних валків»	-	+	-	+	рішучих дій
9.	ПАТ «Новокраматорський машинобудівний завод»	+	-	+	+	нарощування
10.	ПАТ «НВП «Макіївський завод шахтної автоматики»	-	+	-	+	рішучих дій
11.	ПАТ «Новогорлівський машинобудівний завод»	-	+	-	-	швидкого реагування
12.	ПАТ «Донецький експериментальний ремонтно-механічний завод»	-	-	+	-	рішучих дій
13.	ПАТ «Горлівський машинобудівник»	-	+	-	+	рішучих дій
14.	ПАТ «НГМЗ-БУР»	-	+	+	-	рішучих дій
15.	ПАТ «ІРПНЬМАШ»	+	-	-	+	рішучих дій
16.	ПАТ «Брянківський завод бурного устаткування»	+	-	-	+	рішучих дій
17.	ПАТ «Дрогобицький завод автомобільних кранів»	-	-	+	-	рішучих дій
18.	ПАТ «Бориславський машинобудівний завод»	-	-	-	+	рішучих дій
19.	ПАТ «Автрамат»	-	+	+	-	рішучих дій
20.	ПАТ «Сумський завод насосного та енергетичного машинобудування «Насосенергомаш»	-	+	-	+	рішучих дій
21.	ПАТ «Свеський насосний завод»	-	+	-	+	рішучих дій
22.	ПАТ «НВАТ «ВНДікомпресормаш»	+	+	-	+	рішучих дій
23.	ПАТ «Гідросила»	-	-	+	-	рішучих дій
24.	ПАТ «Сумське машинобудівне НВО ім. М.В. Фрунзе»	+	-	+	-	рішучих дій
25.	ПАТ «Мелітопольський компресор»	+	+	+	+	закріплення
26.	ПАТ «Кіровоградський завод гідравлічних машин «Цукрогідромаш»	+	+	-	+	рішучих дій
27.	ПАТ «Івано-Франківський арматурний завод»	-	+	+	-	рішучих дій
28.	ПАТ «Харківський підшипниковий завод»	-	-	+	-	рішучих дій
29.	ПАТ «СКФ Україна»	+	-	-	+	рішучих дій
30.	ПАТ «Запорізький автомобілебудівний завод»	-	-	+	+	нарощування
31.	ПАТ «Приморець»	+	+	-	+	рішучих дій
32.	ПАТ «Рейл»	-	+	-	+	рішучих дій
33.	ПАТ «Луганськтепловоз»	+	-	+	+	нарощування
34.	ПАТ «Кременчуцький сталеливарний завод»	-	+	-	+	рішучих дій
35.	ПАТ «Запорізький механічний завод»	-	-	+	-	рішучих дій
36.	ПАТ «Дніпропетровський стрілочний завод»	+	-	+	+	рішучих дій
37.	ПАТ «Дніпровагонмаш»	-	+	-	+	рішучих дій
38.	ПАТ «Верхньодніпровський машинобудівний завод»	+	+	-	-	швидкого реагування
39.	ПАТ «Азовзагальмаш»	-	+	-	+	рішучих дій
40.	ПАТ «АзовЕлектроСталь»	-	+	-	+	рішучих дій
41.	ПАТ «Мотор Січ»	-	+	-	-	швидкого реагування
42.	ПАТ «Дніпропетровський агрегатний завод»	-	-	+	-	рішучих дій
43.	ПАТ «Вовчанський агрегатний завод»	-	+	-	+	рішучих дій
44.	ПАТ «Топаз»	+	-	-	+	рішучих дій

Пропоновані інноваційні стратегії управління логістичною діяльністю серед досліджуваних підприємств розподілились таким чином:

1. Інноваційна стратегія «закріплення» - 2,27% підприємств (ПАТ «Мелітопольський компресор»).

2. Інноваційна стратегія «нарощування» - 9,09% підприємств (ПАТ «Смілянський машинобудівний завод», ПАТ «Новокраматорський машинобудівний завод», ПАТ «Запорізький автомобілебудівний завод», ПАТ «Луганськтепловоз»).

3. Інноваційна стратегія «швидкого реагування» - 9,09% (ПАТ «Кіровоградський завод дозуючих автоматів», ПАТ «Новогорлівський машинобудівний завод», ПАТ «Верхньодніпровський машинобудівний завод», ПАТ «Мотор Січ»).

4. Інноваційна стратегія «рішучих дій» - 79,55% (решта 35 підприємств).

Висновки. Практика свідчить, що еволюція змін потреб споживачів диктує нові умови, до таких основних параметрів запитів ринку як ціна та якість додаються ще й час доставки, вибір, унікальність, вимагаючи тим самим не тільки якості, ефективності та гнучкості, але й інноваційності. Стосується це й логістичних систем, котрі прагнуть якомога повніше задовольняти потреби споживачів за оптимального рівня витрат, а підґрунтя для цього надають інновації.

Як показують результати дослідження, інноваційний підхід в управлінні логістичною системою підприємства є тим інструментом, що здатен забезпечити підприємству зростання ефективності та надійності, вирішити питання мінливості попиту, високої вартості виробництва та інших проблем, що зумовлені впливом внутрішнього та зовнішнього середовища. Завдяки мобілізації всіх ресурсів та їх раціональному використанню забезпечується гармонізація всіх потоків як на підприємстві, так і в розрізі логістичної системи.

Впровадження інновацій в кожній з ланок логістичної системи націлене на виявлення негативних моментів та їх нейтралізацію, нарощення інвестиційного, виробничого та експортного потенціалу шляхом пошуку прихованих резервів та невикористаних можливостей.

Список використаних джерел:

1. Алькема В. Г. Концептуалізація оцінювання розвитку мікрологістичних систем / В.Г. Алькема // Бізнес-інформ. – 2012. – № 8. – С. 177–181.
2. Єлетенко О. В. Проблеми сучасної логістики та шляхи їх вирішення / О. В. Єлетенко // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 4 (82). – С. 135–141.
3. Ткачук О. М. HR-підхід до управління логістичною системою підприємства / О. М. Ткачук, В. В. Турчак // Сталій розвиток економіки. – 2010. – № 10. – С. 232–235.
4. Ларіна Р.Р. Логістичний підхід до управління макро- і мікроекономічними системами / Ларіна Р.Р., Череп О.Г., Лисенко О.А. Монографія. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2011. – 215 с.
5. Хвищун Н.В. Логістичні складові підвищення конкурентоспроможності підприємства / Н.В. Хвищун // Логістика: теорія та практика. – Луцьк. – 2011. – №1. – С. 126-134.
6. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия / И. Ансофф. – СПб. : Питерком., 1999. – 416 с.
7. Шумпетер Й. Теория экономического развития / Й. Шумпетер. – М. : Прогресс, 1982. – 455 с.
8. Christopher Freeman. The economics of industrial innovation. – London : Campus Verlag, 1982. – 448 p.
9. Фатхутдинов Р. А. Инновационный менеджмент / Р. А. Фатхутдинов. – 2005. – 448 с.
10. Антонюк Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації : монографія / Л.Антонюк, А. Поручник, В. Савчук. – К. : КНЕУ, 2003. – 394 с.
11. Василенко В. О. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / В. О. Василенко, В. Г. Шматько. – Київ : Видавництво ЦУЛ, 2003. – 439 с.
12. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком: навч. посібник / С. М. Ілляшенко. – 2-ге вид., оновл. і доп. – Суми : ВТД «Університетська книга»; К. : Видавничий дім «Княгиня Ольга», 2005. – 324 с.
13. Збиранник О.М. Забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання на засадах інноваційного розвитку / О.М. Збиранник // Вісник Одеського Національного Університету. – 2014. – №3/2. – С. 69-73.

Рецензент д.е.н., професор Коциї О.В.